

**An Assessment of the Implementation of the Juvenile and Family Court
and Juvenile and Family Procedure Act.B.E.2553*****

Sumonthip Chitsawang*

Piyaporn Tunneekul**

Abstract

The objectives of this study on “An Assessment of the Implementation of the Juvenile and Family Court and Juvenile and Family Procedure Act.B.E.2553” are to study the cause of problems and obstructions in the process of juvenile justice proceedings, to assess the juvenile justice agencies in comply with the Act and to study measures for the diversion of case out of juvenile justice proceeding.

The study showed that there are work difficulties in each step of Justice Process starting from arresting of juvenile delinquency to rehabilitating of juvenile delinquency. These problems occurred from lacking of understanding of principle and will of the Act of juvenile delinquency justice organizations, lacking of personnel and budget to run the program and lacking of cooperation among the concerned agencies on the rehabilitation of juvenile delinquency. Some juvenile delinquency is not proceed to the proper treatment programs and lead to recidivism. Therefore, law and Juvenile Justice Mechanism should be revised.

Keywords: *the Juvenile and Family Court and Juvenile and Family Procedure Act.B.E.2553, juvenile delinquency, assessment*

---

*Corresponding Author: Sumonthip Chitsawang, Head Department of Sociology and Anthropology, Faculty of Political Science, Chulalongkorn University, Pathum Wan, Bangkok 10330. Email: sumonthip99@hotmail.com

**Lecturer of Department of Law, Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Pathom Rajabhat University, Muang District, Nakhon Pathom 73000. Email: piyaporn7230@gmail.com

***Received December 19, 2016; Accepted May 16, 2017

การประเมินผลการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรมตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและ ครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553***

สุมนทิพย์ จิตสว่าง*

ปิยะพร ตันณีกุล**

บทคัดย่อ

รายงานวิจัย เรื่อง “การประเมินผลการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรมตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553” เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรครวมทั้งการประเมินประสิทธิภาพในการดำเนินคดีของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 และเพื่อศึกษาแนวทางการหันเหคดีเด็กและเยาวชนออกจากกระบวนการยุติธรรม

ผลการศึกษาพบว่า หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมประสบปัญหาในแต่ละขั้นตอนของการปฏิบัติงานตั้งแต่การจับกุมเด็กและเยาวชนไปจนถึงการดำเนินการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ซึ่งปัญหาเหล่านี้ส่วนใหญ่เกิดจากความไม่เข้าใจในกฎหมายและเจตนารมณ์ของกฎหมายขององค์กรในกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน ขาดแคลนบุคลากรและงบประมาณในการปฏิบัติงาน ขาดการบูรณาการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงปัญหาในการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร นำไปสู่การกระทำผิดซ้ำ ดังนั้นจึงควรมีการปรับแก้กฎหมายและกระบวนการต่าง ๆ ตั้งแต่ชั้นตำรวจจนถึงชั้นแก้ไขฟื้นฟู และเน้นไปที่การหันเหคดีเด็กและเยาวชนออกจากกระบวนการยุติธรรมหลัก

คำสำคัญ: พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 กระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชน, การกระทำผิดของเด็กและเยาวชน

---

*ผู้รับผิดชอบบทความ: หัวหน้าภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร 10330 อีเมล sumonthip99@hotmail.com

** อาจารย์ประจำอาจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม อีเมล piyaporn7230@gmail.com

***ได้รับบทความ 19 ธันวาคม 2559; อนุมัติให้จัดพิมพ์ 16 พฤษภาคม 2560

บทนำ

จากปัญหาเด็กและเยาวชนมีการกระทำผิดอย่างต่อเนื่องและมีจำนวนมากขึ้นกว่าในอดีต อาจเป็นปัญหาที่นำไปสู่ปัญหาสังคมในด้านต่าง ๆ มากมาย เนื่องจากเด็กซึ่งเปรียบเสมือนอนาคตของชาติหากแต่ต้องกลายเป็นอาชญากร ไม่สามารถเติบโตเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติได้ รวมทั้งหากยังไม่มีมาตรการในการป้องกันหรือแก้ไขการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนที่มีความเหมาะสม อาจทำให้เด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมอาชญากรในปัจจุบันมีการพัฒนาพฤติกรรมความเป็นอาชญากรจนกระทั่งกลายเป็นอาชญากรอาชีพ จนยากจะถอนตัวจากความเป็นอาชญากรและยากต่อการแก้ไขฟื้นฟูเพื่อกลับตัวเป็นคนดีของสังคมต่อไป แต่เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดนั้นไม่สามารถเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมได้เช่นเดียวกับผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ จึงต้องมีกฎหมายที่ใช้เฉพาะสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ได้แก่ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 เมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ มีประเด็นที่น่าสนใจยิ่งคือจำนวนสถิติเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดใน พ.ศ. 2554-2555 มีจำนวนลดลง อันเป็นประเด็นที่น่าสนใจว่า สถิติเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดที่ลดลงดังกล่าวเกิดขึ้นเนื่องจากเด็กและเยาวชนมีการกระทำผิดที่น้อยลง หรือ เกิดขึ้นเนื่องจากปัญหาในการปฏิบัติงานของกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนประสบปัญหาในการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะหน่วยงานตำรวจซึ่งเป็นต้นธารของกระบวนการยุติธรรมได้รับผลกระทบจากการบังคับใช้พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวข้างต้น ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ การจับกุมและดำเนินคดีกับเด็กและเยาวชนนอกจากนี้ แนวทางหนึ่งที่สำคัญต่อการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด คือ การหันเหคดีเด็กและเยาวชนออกจากกระบวนการยุติธรรม ซึ่งปรากฏว่าเจตนารมณ์ที่สำคัญประการหนึ่งของการออกพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 เพื่อต้องการให้เด็กและเยาวชนได้รับการคุ้มครองสิทธิมากยิ่งขึ้นแต่ประเทศไทยจะมีแนวทางการหันเหคดีเด็กและเยาวชนออกจากกระบวนการยุติธรรมอย่างไรเพื่อให้กระบวนการยุติธรรมเกิดประสิทธิภาพ

ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงได้ตระหนักถึงความสำคัญของผลการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรมตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 จึงดำเนินการวิจัยเรื่อง “การประเมินผลการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรมตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 รวมทั้งเพื่อประเมินประสิทธิภาพในการดำเนินคดีของงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 และเพื่อศึกษาแนวทางการหันเหคดีเด็กและเยาวชนออกจากกระบวนการยุติธรรม อันจะนำไปสู่แนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพในการ

ปฏิบัติงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

สำหรับวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ ประกอบด้วยแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมแนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนของเด็กและเยาวชนกระบวนการในการดำเนินการกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดของไทยและตามมาตรฐานสากลที่สหประชาชาติ (United Nations) กำหนดกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนและข้อกำหนดในการปฏิบัติของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมกระบวนการหรือขั้นตอนในการปฏิบัติงานของกระบวนการยุติธรรมกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553

มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญากระบวนการในการดำเนินการกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดตามมาตรฐานสหประชาชาติ (United Nations) และมาตรฐานสากลแนวคิดเกี่ยวกับการหันเหคดีเด็กและเยาวชนออกจากกระบวนการยุติธรรมทฤษฎีระบบ (system theory)และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ระเบียบวิธีวิจัย

การดำเนินการวิจัยประกอบด้วยการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary study)รวมทั้งการศึกษภาคสนาม (field study) ซึ่งประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยคุณภาพ ซึ่งใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in depth-interview) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและการจัดการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ (focus group) จากหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยเชิงปริมาณประกอบด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (stratified sampling) จากกลุ่มตัวอย่างที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ได้แก่ นนทบุรี นครปฐม สมุทรปราการ สมุทรสาคร และปทุมธานี ได้แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจพนักงานอัยการ ผู้พิพากษาเจ้าหน้าที่กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนและประชาชนทั่วไป กลุ่มละ 100 คน รวมจำนวน 500 คนจากการเก็บข้อมูลปรากฏว่าสามารถเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างได้ 372 คน หรือ ร้อยละ 74.4 ของกลุ่มตัวอย่างที่ได้กำหนดไว้จำนวน 500 คน และกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพได้ใช้การคัดเลือกตัวอย่างด้วยการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานอัยการ ผู้พิพากษา เจ้าหน้าที่กรมพินิจคุ้มครองเด็กและ

เยาวชน ทัศนคติ/ที่ปรึกษากฎหมาย นักสังคมสงเคราะห์/นักจิตวิทยา นักวิชาการ ผู้ปกครองหรือญาติของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ประชาชนทั่วไปในสังคม เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด รวมจำนวน 45 คน

การวิจัยเชิงปริมาณวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) เพื่อบรรยายคุณลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพได้นำข้อมูลจากกรณีศึกษาเป็นข้อมูลเชิงลึกเพื่อขยายการอธิบายผลการศึกษามากขึ้น

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

กลุ่มตัวอย่างมีจำนวนทั้งหมด 372 คน หรือ ร้อยละ 74.4 ของกลุ่มตัวอย่างที่ได้กำหนดไว้ในการศึกษา ซึ่งประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ตำรวจร้อยละ 26.9 พนักงานอัยการ ร้อยละ 16.7 ผู้พิพากษา ร้อยละ 13.4 เจ้าหน้าที่กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนร้อยละ 16.1 และประชาชนทั่วไปร้อยละ 26.9

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 54.8 อายุระหว่าง 31-40 ปี ร้อยละ 20.0 จบการศึกษาระดับการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 75.5 อายุราชการระหว่าง 6 - 15 ปี ร้อยละ 41.1 และระยะเวลาที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับคดีเด็กและเยาวชนระหว่าง 1 - 5 ปี ร้อยละ 53.8

สำหรับผลการศึกษาเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจ 6 คน พนักงานอัยการ 3 คน ผู้พิพากษา 3 คน เจ้าหน้าที่กรมพินิจฯ 4 คน ที่ปรึกษากฎหมาย 3 คน นักจิตวิทยา 2 คน นักวิชาการ 2 คน ผู้ปกครองหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด 2 คน ประชาชนทั่วไปในสังคม 3 คน และเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด 17 คน รวมจำนวน 45 คน โดยผลการศึกษาพบว่า

ส่วนที่ 1: ปัญหาและอุปสรรคของบุคลากรในหน่วยงานกระบวนการยุติธรรมต่อการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553

ปัญหาและอุปสรรคของบุคลากรในหน่วยงานกระบวนการยุติธรรมต่อการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ประกอบด้วย

1. ปัญหาด้านการบังคับใช้กฎหมาย

สำหรับปัญหาด้านการบังคับใช้กฎหมาย ประกอบด้วยปัญหาด้านความเข้าใจในหลักการและเจตนารมณ์ของกฎหมายของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมที่แตกต่างกันปัญหาในการตีความกฎหมายและเกณฑ์ในการปฏิบัติงานที่เป็นแนวทางเดียวกัน ปัญหาความสมดุลระหว่างการป้องกันแก้ไขการกระทำ

ผิดของเด็กและเยาวชนด้วยการควบคุมอาชญากรรม (crime control) และการให้ความสำคัญคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหา หรือ ผู้กระทำผิด (due process) ต่อบทกฎหมายที่มีลักษณะมุ่งฟื้นฟู แก้ไข เยียวยา และให้โอกาสเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดได้กลับคืนสู่สังคมมากขึ้นไป ลักษณะของกฎหมายที่ไม่เหมาะสมกับบริบทสังคมไทย และปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553

จากผลการศึกษาพบว่าหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมส่วนหนึ่งประสบปัญหาในการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนได้แก่

เจ้าหน้าที่ตำรวจ

ประสบปัญหาในการจับกุมเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด เจ้าหน้าที่ตำรวจทำการจับกุมเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดโดยไม่ได้มีการแยกแยะระหว่างเด็กและเยาวชนปัญหาไม่สามารถจับกุมเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดได้ เนื่องจากข้อกำหนดของกฎหมาย เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่สามารถจับกุมเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดได้ เพราะไม่เห็นพฤติกรรมการกระทำความผิดซึ่งหน้าปัญหาการขอหมายจับปัญหาเจ้าหน้าที่ตำรวจถูกทำร้ายร่างกายปัญหาไม่สามารถใช้เครื่องพันธนาการกับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดที่มีพฤติกรรมที่มีความรุนแรงได้ปัญหาห้ามมิให้ถามคำให้การผู้จับ ปัญหาเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ต้องการจับกุมเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดปัญหาแม้จะจับกุมเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดได้ หากแต่ไม่สามารถดำเนินคดีได้ปัญหาเกิดตัวเลขมืด (dark figure) ในการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน ซึ่งสถิติเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดจะมีจำนวนน้อยกว่าความเป็นจริง ปัญหาต้นทุนในการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดและปัญหาการควบคุมตัวเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด

นอกจากนี้ ยังประสบปัญหาที่เกิดกับพนักงานสอบสวน ได้แก่ ความยุ่งยากในการนำตัวเด็กและเยาวชนไปให้ศาลตรวจสอบการจับกุมภายในระยะเวลา 24 ชั่วโมง การสอบสวนร่วมกับสหวิชาชีพ การขาดแคลนที่ปรึกษากฎหมายและปัญหาขาดแคลนงบประมาณในการดำเนินงาน โดยเฉพาะงบประมาณที่พนักงานสอบสวนจะต้องจ่ายเงินให้แก่ที่ปรึกษาทางกฎหมาย ปัญหาในการติดต่อผู้ปกครองเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ปัญหาในการปฏิบัติงานตามข้อกำหนดของกฎหมาย ปัญหาเด็กและเยาวชนรู้กฎหมายและใช้การหลบเลี่ยงกฎหมายเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการกระทำความผิดและการส่งสำนวนการสอบสวนในการฟ้องคดีให้แก่พนักงานอัยการ

ที่ปรึกษากฎหมาย

ประสบปัญหาจะต้องผ่านการอบรมการเป็นที่ปรึกษากฎหมาย ทำให้ทนายความที่มีความเชี่ยวชาญต่อการปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับคดีเด็กและเยาวชนไม่สามารถปฏิบัติงานได้ รวมทั้งปัญหาการจดแจ้งที่ปรึกษากฎหมายที่ไม่สามารถปฏิบัติงานได้ทั่วประเทศ และปัญหาการปฏิบัติงานที่ไม่ได้รับค่าตอบแทน อันส่งผลต่อปัญหาการขาดแคลนที่ปรึกษากฎหมายและการให้ความสำคัญคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนผู้ต้องหา

พนักงานอัยการ

ประสบกับปัญหาที่เกี่ยวข้องจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ คือ ความเร่งรีบในการสอบสวนคดีเด็กและเยาวชนของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ทำให้จำนวนการสอบสวนที่ส่งมายังพนักงานอัยการไม่เรียบร้อย อันอาจนำไปสู่การยกฟ้องในที่สุด รวมทั้งปัญหาที่เจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมเด็กและเยาวชนน้อยกว่าความเป็นจริง อันส่งผลทำให้คดีเด็กและเยาวชนที่เข้ามาสู่ชั้นพนักงานอัยการน้อยกว่าความเป็นจริง ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับที่ปรึกษากฎหมายที่ประสบปัญหาขาดแคลนในการสอบสวนเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด รวมทั้งปัญหาการนัดฟ้องที่พนักงานสอบสวนส่งคดีมาให้พนักงานอัยการฟ้องไม่ทันภายในระยะเวลา 30 วัน ปัญหาการส่งฟ้องดำเนินคดีที่สืบเนื่องจากเจ้าหน้าที่ตำรวจทำจำนวนการฟ้องไม่เรียบร้อยและอาจนำไปสู่การยกฟ้อง ปัญหาระยะเวลาในการมัดฟ้องที่น้อยเกินไปเนื่องจากลักษณะคดีเด็กและเยาวชนที่มีความสลับซับซ้อน และปัญหาที่พนักงานอัยการไม่มีบทบาทในการหันเหคดีให้แก่เด็กและเยาวชนได้อย่างแท้จริง รวมทั้งพนักงานอัยการกลุ่มตัวอย่างส่วนหนึ่งประสบปัญหาลักษณะของตัวบทกฎหมายที่มีลักษณะมุ่งฟื้นฟู แก้ไข เยียวยา และให้โอกาสเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดได้กลับคืนสู่สังคมมากเกินไป

ศาล

ประกอบด้วยปัญหา เกณฑ์ในการปฏิบัติงานที่เป็นแนวทางเดียวกันในประเด็นของการตรวจสอบการจับกุมภายในระยะเวลา 24 ชั่วโมง วิธีการปฏิบัติสำหรับเด็กและเยาวชนที่ถูกจับกุมล่าช้า โดยเฉพาะภายหลังการจับกุมมีอายุเกิน 18 ปี ปัญหาการพิจารณาคดีทั้งที่เป็นการพิจารณาคดีในที่ลับ การใช้ดุลพินิจของศาลต่อคดีเด็กและเยาวชนที่แตกต่างกัน การปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่เน้นการให้ความสำคัญคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนเป็นหลัก โดยไม่มีกระบวนการในการจำแนกเด็กและเยาวชนที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังประสบปัญหาขั้นตอนภายหลังคำพิพากษา ไม่ว่าจะเป็นการขาดหน่วยงานรองรับต่อคำพิพากษาในการ หันเหคดีเด็กและและเยาวชน ปัญหาในการพิจารณาแผนการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชน และปัญหาในการไม่มีหน่วยงานรองรับในการคุมประพฤติเด็กและเยาวชน โดยผู้พิพากษากลุ่มตัวอย่างส่วนหนึ่งเห็นว่าปัญหาทั้งหมดเกิดจากลักษณะของกฎหมายที่ไม่เหมาะสมกับบริบทสังคมไทย ลักษณะของกฎหมายที่ไม่มีความชัดเจนมีความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงาน

กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

พบว่าประสบปัญหาในกรณีที่เจ้าหน้าที่เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือศาลไม่ได้แจ้งการจับกุมเด็กและเยาวชนที่ไม่ผ่านการตรวจสอบการจับกุมมาให้ ทำให้ไม่สามารถส่งดำเนินคดีตามระยะเวลาที่กำหนดได้ทัน ปัญหาการขาดกระบวนการสืบเสาะในการให้ประกันตัวในชั้นศาลทำให้เด็กและเยาวชนส่วนหนึ่งไม่มารายงานตัว ปัญหาการใช้ดุลพินิจของผู้พิพากษาที่แตกต่างกันในคดีเด็กและเยาวชน แม้เด็กและเยาวชนจะแสดงให้เห็นว่ามีความประพฤติดีหากแต่ศาลไม่เปลี่ยนแปลงคำพิพากษาให้แก่เด็กและเยาวชน ปัญหาการสั่งให้เด็กและเยาวชนควบคุมตัวในสถานที่อื่นที่ไม่ใช่ของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ซึ่งไม่มีความเชี่ยวชาญในการดูแลเด็กและเยาวชนอย่างแท้จริง ปัญหาในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนตามแผนการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูที่ไม่สามารถปฏิบัติได้อย่างแท้จริง เพราะประสบปัญหาข้อกำหนดที่ผู้เสียหายต้อง

ได้รับความยินยอม ไม่มีหน่วยงานรองรับการจัดทำแผนการบำบัดแก้ไขฟื้นฟู และเด็กและเยาวชนต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมกระแสหลักจึงจะได้รับการบำบัดแก้ไขฟื้นฟู อันไม่ใช่แนวทางในการให้ความคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนอย่างแท้จริง นอกจากนี้ ยังประสบปัญหาในการขอเปลี่ยนแปลงกำหนดโทษให้แก่เด็กและเยาวชนผู้ที่ได้แสดงให้เห็นว่าเป็นผู้มีความประพฤติดีภายหลังพ้นโทษ ปัญหาการรายงานการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเด็กและเยาวชนให้แก่ศาลทราบเพื่อขอเปลี่ยนแปลงคำพิพากษา ซึ่งเป็นการใช้ดุลพินิจของศาลในพื้นที่เท่านั้น หากแต่ต้องเสนอให้รายงานศาลที่ทำหน้าที่พิพากษาคดีศาลได้รับทราบและประสบปัญหาไม่สามารถบริหารจัดการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนภายหลังคำพิพากษาได้อย่างเป็นอิสระ เนื่องจากกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนไม่มีกฎหมายเฉพาะเพื่อรองรับการปฏิบัติงานอย่างแท้จริง หากแต่มีอำนาจศาลและอำนาจบริหารที่มีความสัมพันธ์และส่งผลกระทบต่อความเป็นอิสระในการปฏิบัติงานและการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 เป็นสำคัญ

2. ปัญหาในการหันเหเด็กและเยาวชนออกจากกระบวนการยุติธรรม

สำหรับปัญหาที่สำคัญในการหันเหคดีเด็กและเยาวชนออกจากกระบวนการยุติธรรม ประกอบด้วย การหันเหคดีเด็กและเยาวชนจะเกิดขึ้นได้ด้วยกระบวนการยุติธรรมกระแสหลักเท่านั้น การหันเหคดีเด็กและเยาวชนไม่สามารถกระทำได้ในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมปัญหาที่เกิดจากผู้เสียหาย ซึ่งจะต้องได้รับความยินยอมจากผู้เสียหายรวมทั้งคดีที่ไม่มีผู้เสียหายไม่สามารถนำมาตรวจการหันเหคดีเด็กและเยาวชนตามมาตรา 86 มาใช้ได้ การขาดหน่วยงานรองรับต่อคำพิพากษาในการหันเหคดีเด็กและเยาวชน การจัดทำแผนการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูตามมาตรา 86 มีขั้นตอนการปฏิบัติที่ยุ่งยากซับซ้อนและปัญหาขั้นตอนในการหันเหคดีเด็กและเยาวชน

โดยปัญหาขั้นตอนในการหันเหคดีเด็กและเยาวชนออกจากกระบวนการยุติธรรมสามารถจำแนกได้ดังนี้

2.1. มาตรการหันเหคดีก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม

ปัญหาที่สำคัญ คือ การขาดมาตรการในการหันเหคดีเด็กและเยาวชนออกจากกระบวนการยุติธรรม

2.2. มาตรการหันเหคดีขณะเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม

ปัญหาในการหันเหคดีเด็กและเยาวชนขณะเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ประกอบด้วย

2.2.1 ปัญหาของมาตรการก่อนการฟ้อง

1) การประกันตัว

ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการให้ประกันตัวในชั้นศาลให้แก่เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดโดยส่วนใหญ่ขาดกระบวนการในการสืบเสาะหรือการจำแนกเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด เพื่อให้เด็กและ

เยาวชนที่กระทำผิดได้เข้าสู่กระบวนการในการบำบัดแก้ไขฟื้นฟู ทำให้มาตรการในการประกันตัวในชั้นศาล อาจส่งผลให้เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดส่วนหนึ่งไม่เกรงกลัวต่อโทษที่ได้รับ รวมทั้งไม่ได้รับการบำบัดแก้ไข ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่เหมาะสมอันอาจนำไปสู่การกระทำผิดซ้ำได้

2) ปัญหาการปฏิบัติตามมาตรา 86

ประกอบด้วยปัญหาที่เกี่ยวข้องกับผู้เสียหายจะต้องให้ความยินยอมในการจัดทำ แผนการบำบัดแก้ไขฟื้นฟู หากแต่ผู้เสียหายส่วนหนึ่งต้องการให้เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดได้รับโทษ การใช้ดุลพินิจของคำว่า “ผู้เสียหาย” ที่แตกต่างกันทำให้ไม่สามารถจัดทำแผนการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูให้กับเด็ก และเยาวชนได้ทุกประเภทคดี ปัญหาการให้ประกันตัวเด็กและเยาวชนเนื่องจากเด็กและเยาวชนที่ได้รับการ ประกันตัวในชั้นศาลอาจไม่มารายงานตัวต่อสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน อันเป็นอุปสรรคต่อ การดำเนินการตามแผนฟื้นฟูในมาตรา 86 เป็นสำคัญ ปัญหาผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือในการบำบัด แก้ไขฟื้นฟูเนื่องจากขาดรายได้ ปัญหางบประมาณในการดำเนินงานตามแผนบำบัดแก้ไขฟื้นฟูที่ค่อนข้าง สูง ซึ่งหากไม่สามารถแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดได้อย่างแท้จริง จะเกิดการสิ้นเปลือง งบประมาณในการดำเนินการมากกว่าการควบคุมตัวเด็กและเยาวชนไว้ในสถานที่ควบคุม การขาด หน่วยงานรองรับต่อแผนการบำบัดแก้ไขฟื้นฟู ในกรณีที่อยู่อัตราโทษต่ำ เด็กและเยาวชนเข้าใจว่าไม่ต้องเข้ารับ การฝึกอบรม อันส่งผลทำให้เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดไม่ได้เข้ารับการฝึกอบรมและทำให้การดำเนินการ ตามแผนบำบัดแก้ไขฟื้นฟูไม่ประสบความสำเร็จ ปัญหาของความซ้ำซ้อนในการจัดทำแผนบำบัดแก้ไข ฟื้นฟู ที่เด็กและเยาวชนอาจต้องเข้ารับการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูทั้งจากกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน รวมทั้งศาลเยาวชนและครอบครัว ปัญหาการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเนื่องจากหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องอาจเกิดความไม่ไว้วางใจในการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องการใช้สิทธิในการห็นเหตุดี ให้แก่เด็กและเยาวชนโดยเด็กและเยาวชนสามารถใช้สิทธิดังกล่าวได้เพียงครั้งเดียวหรือไม่และปัญหาเด็ก และเยาวชนที่ถูกส่งเข้าสู่ศูนย์ฝึกอบรมตามแผนการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูมีการกระทำผิดซ้ำและเป็นการทำให้ เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมกระแสหลักเท่านั้นจึงจะได้รับการบำบัดแก้ไข ฟื้นฟูไม่ใช่มาตรการในการห็นเหตุดีเด็กและเยาวชนออกจากกระบวนการยุติธรรมอย่างแท้จริง

2.2.2 มาตรการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูหลังฟ้อง: ก่อนมีคำพิพากษา

ปัญหาและอุปสรรคของการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูสำหรับเด็กหรือเยาวชนต้องหาว่า กระทำความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงให้จำคุกไม่เกิน 20 ปี (มาตรา 90) ได้แก่ ปัญหาในการส่งตาม แผน มาตรการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูมีขั้นตอนมาก บุคลากรมีน้อย และขาดงบประมาณในการดำเนินงาน แผนการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูตามมาตรา 90 มีความซ้ำซ้อนกับมาตรา 132 รวมทั้งยังมีกระบวนการที่ยุ่งยาก กลุ่มตัวอย่างจึงไม่ได้นำมาใช้ในการห็นเหตุดีให้แก่เด็กและเยาวชน

2.3 มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาหลังฟ้อง

สำหรับมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาหลังฟ้อง ประสพปัญหาดังนี้

2.3.1 การเปลี่ยนโทษและการใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน: หลังมีคำพิพากษา

ประสบปัญหาในการปฏิบัติตามมาตรา 142 ที่ขาดมาตรการในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดที่มีพฤติกรรมรุนแรงให้เกิดความเกรงกลัวและไม่ต้องการกระทำผิดซ้ำ และการหันเหคดีเด็กและเยาวชนตามมาตรา 144 พบว่าประสบปัญหาไม่มีข้อจำกัดต่อการรอลงโทษให้แก่เด็กและเยาวชนตามมาตรา 144 อันส่งผลทำให้เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดที่มีพฤติกรรมรุนแรงไม่เกรงกลัวกฎหมายและมีการกระทำผิดซ้ำ รวมทั้งปัญหาในการปฏิบัติตามมาตรา 58 การพิพากษาให้เด็กหรือเยาวชนเข้ารับการฝึกอบรมในสถานที่อื่นที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายและตามที่ศาลเห็นสมควรหากแต่ในทางปฏิบัติยังไม่มีสถานที่ใดที่รองรับคำสั่งของศาลนอกเหนือจากสถานที่ของกรมพินิจฯ และการควบคุมเด็กและเยาวชนในสถานที่อื่นที่ไม่ใช่สังกัดกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนอาจประสบปัญหาการขาดความเชี่ยวชาญในการดูแลเด็กและเยาวชน

2.3.2 การเปลี่ยนแปลงคำพิพากษายกหลังจากการถูกควบคุมตัวมาเป็นระยะเวลาหนึ่ง

การเปลี่ยนแปลงคำพิพากษายกหลังจากการถูกควบคุมตัวมาเป็นระยะเวลาหนึ่ง ประสบปัญหาการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนในการหันเหคดีเด็กและเยาวชนออกจากกระบวนการยุติธรรมก่อนพ้นโทษตามมาตรา 59 ปัญหาไม่สามารถลดวันฝึกอบรมและพักการฝึกอบรมสำหรับเด็กและเยาวชนที่ได้รับการฝึกอบรมมาแล้วไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งเนื่องจากศาลยังคงให้ฝึกอบรมจนกระทั่งครบกำหนด และการปฏิบัติตามมาตรา 62 เด็กและเยาวชนที่เข้ารับการฝึกอบรมในสถานที่ที่กำหนด รวมทั้งได้ผ่านหลักสูตรการฝึกอบรมตามระเบียบที่กำหนด และได้แสดงให้เห็นว่าสมควรได้รับการแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำพิพากษาหรือคำสั่งเกี่ยวกับการลงโทษ ให้เสนอต่อศาลเพื่อเปลี่ยนแปลงคำพิพากษาหรือคำสั่งเกี่ยวกับการลงโทษ ปัญหาในทางปฏิบัติศาลไม่ได้เปลี่ยนแปลงคำพิพากษาหรือกำหนดโทษ รวมทั้งการใช้ดุลพินิจของศาลที่ขาดมาตรฐานเดียวกัน เนื่องจากคำพิพากษาที่มีความรุนแรง อาทิ การควบคุมตัวในศูนย์ฝึกและอบรมฯ เป็นระยะเวลานานจนอายุ 24 ปี และภายหลังจากนั้นยังคงต้องโทษจำคุก แม้เด็กและเยาวชนจะแสดงให้เห็นว่ามีความประพฤติดี หากแต่ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรมได้เสนอให้มีการเปลี่ยนแปลงคำพิพากษา หากแต่ศาลยังคงยืนยันตามคำพิพากษาเดิม ขัดต่อเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ต้องการคุ้มครองสิทธิของ เด็กและเยาวชน

3. ปัญหาด้านการบริหารจัดการ

ปัญหาด้านการบริหารจัดการ ประกอบด้วย ปัญหาขาดการประสานความร่วมมือในกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชนเพื่อให้เป็นเอกภาพปัญหาการขาดแคลนงบประมาณและบุคลากรในการปฏิบัติงาน ปัญหาขั้นตอนการทำงานที่ยุ่งยากและสลับซับซ้อน ปัญหาไม่มีกระบวนการในการจำแนกเด็กและเยาวชนที่มีประสิทธิภาพ ปัญหาความซ้ำซ้อนของการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อำนาจตุลาการและอำนาจบริหารที่มีความสัมพันธ์และส่งผลกระทบต่อความเป็นอิสระในการปฏิบัติงานและการบำบัด

แก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ปัญหากรรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนไม่สามารถบริหารการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนภายหลังคำพิพากษาได้อย่างเป็นอิสระ

4. ปัญหาด้านการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด

ปัญหาด้านการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ประกอบด้วยปัญหาในการคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมซึ่งการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนจะเน้นการคุ้มครองสิทธิในขั้นตอนก่อนคำพิพากษา หากแต่ภายหลังคำพิพากษาอาจได้รับการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนไม่มากนัก ปัญหาเด็กและเยาวชนไม่ได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพฤติกรรมการกระทำผิดอย่างแท้จริง โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมการกระทำผิดที่รุนแรงอาจไม่ได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสม อาจทำให้เด็กและเยาวชนที่มีการกระทำผิดที่มีความรุนแรงอาจไม่เกรงกลัวต่อการกระทำผิดและไม่สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการกระทำผิดได้

5. ปัญหาด้านบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมผู้ปฏิบัติงาน

สำหรับปัญหาที่สำคัญของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมที่ปฏิบัติงานกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ประกอบด้วย บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมบางส่วนหนึ่งไม่ต้องการปฏิบัติงานกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด รวมทั้งบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมส่วนหนึ่งเห็นว่าต้นทุนในการดำเนินคดีกับเด็กและเยาวชนอาจไม่คุ้มค่ากับผลลัพธ์ที่ได้รับ และปัญหาเกิดตัวเลขมืด (dark figure) ในการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน เนื่องจากบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมส่วนหนึ่งไม่ต้องการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน อันส่งผลให้เด็กและเยาวชนส่วนหนึ่งที่กระทำผิดไม่ถูกจับกุมและไม่ได้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเพื่อการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูที่เหมาะสม

6. ปัญหาด้านสภาพแวดล้อมในสังคม

ปัญหาด้านสภาพแวดล้อมในสังคมที่เป็นปัญหาและอุปสรรคของกระบวนการยุติธรรมในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ประกอบด้วยลักษณะของสังคมไทยที่หล่อหลอมหรือกระตุ้นให้เด็กและเยาวชนกระทำผิดมากขึ้น เนื่องจากสภาพครอบครัวที่มีการหย่าร้างมากขึ้น หรือ การสร้างครอบครัวที่ไม่สามารถให้ความรักความอบอุ่นกับสมาชิกในครอบครัวได้อย่างแท้จริง นำไปสู่ปัญหาการคบเพื่อนของเด็กและเยาวชน รวมทั้งปัญหาสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยอบายมุข อาทิ สุรา ยาเสพติด การพนัน ร้านเกม และสื่อที่กระตุ้นให้เด็กและเยาวชนรับค่านิยมในการดำเนินชีวิตที่ไม่ถูกต้องและการใช้ความรุนแรง รวมทั้งปัญหาอาชญากรรมในประเทศไทยที่ยังคงทวีความรุนแรงมากขึ้น อันเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ผู้ใหญ่ใช้เด็กและเยาวชนเป็นเครื่องมือในการกระทำผิด

7. ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็กและเยาวชน

ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็กและเยาวชนซึ่งนำไปสู่ปัญหาและอุปสรรคของกระบวนการยุติธรรมในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ประกอบด้วยเด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมการกระทำผิดที่มีความรุนแรง รวมทั้งเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดส่วนหนึ่งไม่เกรงกลัวต่อโทษที่ได้รับ เด็กและเยาวชนส่วนหนึ่งรู้กฎหมายและใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการกระทำผิด

8. ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติของประชาชนในสังคมต่อเด็กและเยาวชน

กลุ่มตัวอย่างส่วนหนึ่งเห็นว่าปัญหาที่สำคัญต่อการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 คือ ประชาชนในสังคมส่วนหนึ่ง โดยเฉพาะเหยื่ออาชญากรรมต้องการให้เด็กและเยาวชนได้รับการลงโทษที่มีความรุนแรง เนื่องจากพฤติกรรมการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนที่ไม่แตกต่างจากผู้ใหญ่

ส่วนที่ 2: ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553

ประสิทธิภาพในการดำเนินคดีของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 นั้นสามารถจำแนกประสิทธิภาพในการดำเนินงานได้ดังนี้

1.ประสิทธิภาพด้านกระบวนการ (process) ของกระบวนการยุติธรรม

ประสิทธิภาพด้านกระบวนการในการดำเนินคดีของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 คือ การปฏิบัติงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมตามขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ได้กำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ได้อย่างครบถ้วน รวดเร็ว ถูกต้อง และแน่นอน โดยไม่ประสบปัญหาในการปฏิบัติงานในแต่ละขั้นตอน และการใช้ทรัพยากรนำเข้าที่เกี่ยวข้องด้านบุคลากร เวลา วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ อย่างเหมาะสม

โดยประสิทธิภาพในการดำเนินคดีของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 นั้น หากพิจารณาจากประสิทธิภาพด้านกระบวนการ (process) อาจกล่าวได้ว่า หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมประสบปัญหาการปฏิบัติงานในแทบทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม จึงไม่อาจกล่าวได้ว่า การดำเนินคดีของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านกระบวนการ (process) ได้อย่าง

ครบถ้วนสมบูรณ์ แต่อาจมีประสิทธิภาพในระดับหนึ่ง กล่าวคือ หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมสามารถดำเนินคดีเด็กและเยาวชนตามข้อกำหนดหรือเจตนารมณ์ของกฎหมายได้ในระดับหนึ่ง แต่ไม่สามารถดำเนินคดีเด็กและเยาวชนได้โดยไม่ประสบปัญหาในการดำเนินงาน

2. ประสิทธิภาพด้านผลผลิต (outputs) ของกระบวนการยุติธรรม

สำหรับประสิทธิภาพด้านผลผลิต (outputs) คือ การที่เด็กและเยาวชนได้เข้าสู่กระบวนการในการดำเนินคดีและการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูที่ถูกต้องเหมาะสม แต่จากปัญหาของกระบวนการ (process) ในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนของกระบวนการยุติธรรมที่ประสบปัญหาในทางปฏิบัติแต่ละขั้นตอนอาจเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้เด็กและเยาวชนส่วนหนึ่งไม่ได้เข้าสู่กระบวนการในการดำเนินคดีและการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูที่ถูกต้องเหมาะสม

ประสิทธิภาพด้านผลผลิต (outputs) ที่เด็กและเยาวชนส่วนหนึ่งไม่ได้รับการดำเนินคดีรวมทั้งการอบรมบำบัดแก้ไขที่มีความเหมาะสม โดยเด็กและเยาวชนส่วนหนึ่งที่มีพฤติกรรมกระทำความผิดแต่ไม่ถูกจับกุม ทำให้เด็กและเยาวชนไม่ได้รับการดำเนินคดี ไม่ได้เข้าสู่กระบวนการในการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูที่กำหนดไว้อย่างเหมาะสม เนื่องจากกระบวนการยุติธรรมประสบปัญหาในการดำเนินงานทำให้ประสิทธิภาพด้านกระบวนการ (process) ประสบปัญหาและส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพด้านผลผลิต (output) ที่ทำให้เด็กและเยาวชนส่วนหนึ่งไม่ได้รับการดำเนินคดีที่เหมาะสม โดยเฉพาะการบำบัดแก้ไขฟื้นฟู

3. ประสิทธิภาพด้านผลลัพธ์ (outcome) ของกระบวนการยุติธรรม

สำหรับประสิทธิภาพด้านผลลัพธ์ (outcome) ที่เกิดขึ้นทันที คือ การกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน ซึ่งแม้จะไม่มีตัวเลขสถิติที่เป็นทางการในการแสดงให้เห็นถึงอัตราการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน ซึ่งส่วนหนึ่งอาจเกิดจากเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดส่วนหนึ่งมีอายุเกิน 18 ปี และมีการกระทำผิดในวัยผู้ใหญ่ที่ต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมสำหรับผู้ใหญ่ อย่างไรก็ตาม ข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนส่วนหนึ่งที่ได้กล่าวว่ายังคงมีเด็กและเยาวชนกระทำความผิดอย่างต่อเนื่อง โดยยังคงมีการกระทำผิดซ้ำ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งเป็นต้นธารของกระบวนการยุติธรรมที่ได้กล่าวว่าได้ประสบปัญหาการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน เห็นได้จากเจ้าหน้าที่ตำรวจมีการจับกุมเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำอยู่บ่อยครั้ง โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดียาเสพติดซึ่งเป็นผู้เสพที่มักประสบปัญหาในการกระทำผิดซ้ำในคดีเดิมหรือคดีที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินและยาเสพติด

สำหรับประสิทธิภาพด้านผลลัพธ์ (outcome) สุดท้ายในการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรม คือ การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในสังคม ซึ่งพบว่าหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมประสบปัญหาในกระบวนการ (process) ดำเนินคดีเด็กและเยาวชนในแต่ละขั้นตอนประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานอัยการ ศาล กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนได้ประสบปัญหาในแต่ละขั้นตอนของ

กระบวนการยุติธรรม ซึ่งนำไปสู่ประสิทธิภาพด้านผลผลิต (outputs) คือ การกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน และทำให้ประสบกับปัญหาด้านผลลัพธ์ (outcome) ขั้นสุดท้ายที่ยังคงมีจำนวนเด็กและเยาวชนกระทำผิดในสังคมโดยไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย อันส่งผลต่อความสงบสุขของสังคมที่เกิดจากพฤติกรรม การกระทำผิดของเด็กและเยาวชน

จากปัญหาของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมต่าง ๆ ในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มีความซับซ้อนและต่อเนื่องส่งผลกระทบกันเป็นทอด ๆ ทำให้การปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนี้ในการที่จะให้การคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนและการคุ้มครองสังคมได้อย่างแท้จริง

ส่วนที่ 3 แนวทางการหันเหคดีเด็กและเยาวชนออกจากกระบวนการยุติธรรม อันจะนำไปสู่แนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553

สำหรับปัญหาที่สำคัญในการหันเหคดีเด็กและเยาวชนออกจากกระบวนการยุติธรรม คือ การขาดมาตรการในการหันเหคดีเด็กและเยาวชนออกจากกระบวนการยุติธรรม ไม่ว่าจะเป็นปัญหาของมาตรการก่อนการฟ้อง ปัญหามาตรการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูหลังฟ้อง : ก่อนมีคำพิพากษา และปัญหามาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาหลังฟ้อง

จากปัญหาดังกล่าว ทำให้เกิดข้อเสนอแนะแนวทางการหันเหคดีเด็กและเยาวชนออกจากกระบวนการยุติธรรม โดยแบ่งเป็นประเด็น ดังนี้

1. การหันเหคดีเด็กและเยาวชนก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม

1.1 ควรมีกระบวนการจำแนกเด็กและเยาวชนก่อนที่จะเข้าสู่กระบวนการหันเหคดีเด็กและเยาวชน เนื่องจากเด็กหรือเยาวชนบางกลุ่มกระทำผิดติดเป็นนิสัย แม้จะนำเข้าสู่กระบวนการแก้ไขฟื้นฟูแล้วก็ตาม ก็ไม่อาจแก้ไขพฤติกรรมให้ดีขึ้นได้ เด็กหรือเยาวชนกลุ่มนี้จึงควรนำเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาเพื่อให้เกิดความหลาบจำ ในทางตรงข้าม หากเด็กหรือเยาวชนนั้นไม่เคยกระทำผิดมาก่อน เป็นการกระทำผิดครั้งแรก อาจเกิดจากความไม่ตั้งใจ อารมณ์ชั่ววูบ พลังเพลอ โดยไม่มีแนวโน้มมาก่อนว่าจะมีลักษณะนิสัยส่อไปในทางไม่ดี เด็กหรือเยาวชนเหล่านี้ควรได้รับโอกาสเข้าสู่กระบวนการหันเหคดีออกจากกระบวนการยุติธรรมเพื่อป้องกันมิให้เกิดความซ้ำหรือเกิดการเรียนรู้พฤติกรรมที่ไม่ดีจากเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดติดนิสัย ดังนั้น การจำแนกจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องนำมาใช้ ซึ่งกระบวนการจำแนกเด็กและเยาวชนที่มีประสิทธิภาพจะทำให้มาตรการในการหันเหคดีเด็กและเยาวชนประสบความสำเร็จ ทำให้เด็กและเยาวชนได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสม

1.2 ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด โดยอาจใช้วิธีประชุมกลุ่มครอบครัวแบบของประเทศนิวซีแลนด์ หรือใช้วิธีการจัดการประชุม Real Justice ของประเทศสหรัฐอเมริกา การประชุมกลุ่มครอบครัวของประเทศนิวซีแลนด์ ประกอบด้วย ผู้เสียหาย ผู้กระทำ

ผิด ครอบครัวของทั้งสองฝ่าย รวมถึงผู้นำเผ่า/ชุมชนที่เด็กหรือเยาวชนให้ความเคารพนับถือ โดยมีตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ด้านสวัสดิภาพเด็กทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน ในการจัดประชุมนั้น จะกระทำแบบเรียบง่าย ผู้เสียหายจะเล่าเรื่องที่ตนได้ประสบมา จากนั้นจะมีการซักถามรวมถึงการวางแผนเพื่อเยียวยาความเสียหายหรือความผิดที่เกิดขึ้น ช่วงเวลานี้เรียกว่า “ช่วงเวลาแห่งความเป็นส่วนตัว (Private Time)” ในช่วงเวลานี้ครอบครัวของผู้กระทำผิดจะพูดคุยกัน และพยายามให้เด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดเสนอความคิดเห็นว่าจะแก้ไขความผิดและความเสียหายที่เกิดจากการกระทำของตนเองอย่างไร โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดรับรู้ถึงความเสียหายที่ฝ่ายผู้เสียหายได้รับ และแสดงความรับผิดชอบไปพร้อม ๆ กัน เมื่อเสร็จสิ้นช่วงเวลาที่เป็นส่วนตัวแล้ว ทั้งสองครอบครัวอันได้แก่ครอบครัวผู้เสียหายและครอบครัวผู้กระทำผิดจะกลับมาประชุมร่วมกันอีกครั้งหนึ่ง เพื่อจัดวางแผนในการแก้ไขความเสียหาย โดยพิจารณาจากสิ่งที่เด็กหรือเยาวชนได้เสนอมาว่าเป็นที่น่าพอใจและยอมรับได้หรือไม่ เมื่อบรรลุถึงข้อตกลงแล้วจะทำบันทึกข้อตกลง แล้วให้ทุกฝ่ายลงนามในข้อตกลงนั้นต่อไป ถือเป็นอันสิ้นสุดการประชุมกลุ่ม

1.3 ควรนำระบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาใช้ โดยอาจให้มีการไกล่เกลี่ยตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด ให้เป็นไปตามลำดับ เช่น หากไกล่เกลี่ยระดับหมู่บ้านไม่สำเร็จ ก็ให้ใช้วิธีการไกล่เกลี่ยระดับตำบล เป็นต้น โดยสร้างจิตสำนึกที่ต้องดูแลเด็กและเยาวชนร่วมกัน

หน่วยไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนี้ ควรให้รัฐบาลเข้ามารับผิดชอบเป็นผู้กำหนดว่าลักษณะของหน่วยไกล่เกลี่ยข้อพิพาทหมู่บ้านทำงานกันอย่างไรและปฏิบัติหน้าที่ต้องเป็นใคร โดยในการไกล่เกลี่ยนั้น อาจให้คดีใช้เป็นเงิน ถ้าไม่มีเงินอาจคดีใช้เป็นแรงงานก็ได้ และจะมีการทำข้อตกลง ถ้าไม่ปฏิบัติตามข้อตกลง คดีนั้นจะต้องเข้าสู่การพิจารณาคดีแบบปกติ

หากเป็นคดีเล็กน้อย ควรให้เจ้าหน้าที่ตำรวจมีอำนาจในการว่ากล่าวตักเตือน เรียกผู้ปกครองของเด็กหรือเยาวชนนั้นมาพูดคุยและแจ้งให้ทราบถึงพฤติกรรมของบุตรหลาน หากกระทำผิดซ้ำอีกเป็นครั้งที่สอง ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจมีอำนาจในการเปรียบเทียบปรับ หากกระทำผิดอีกเป็นครั้งที่สาม จึงจะนำตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ซึ่งการใช้วิธีนี้เป็นการป้องปรามไม่ให้เด็กหรือเยาวชนนั้นคิดกระทำผิดอีก และผู้ปกครองจะต้องมีส่วนในการช่วยดูแลเด็กหรือเยาวชนนั้น อีกทั้งยังไม่ต้องนำเด็กหรือเยาวชนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมอีกด้วย

1.4 การจัดโปรแกรมการฝึกอบรมสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด โดยอาจให้เจ้าหน้าที่ตำรวจจัดโปรแกรมสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดครั้งแรกเพื่อให้เกิดจิตสำนึก เช่น จัดกิจกรรมโปรแกรมให้คำปรึกษา เพื่อให้ตำรวจได้ทำหน้าที่ในการคัดเลือกเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเพื่อเข้าสู่โปรแกรมให้คำปรึกษามากกว่าการตักเตือนธรรมดาของตำรวจ มีเครือข่ายในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับตำรวจ สถาบันการศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอาชีพ เพื่อให้คำปรึกษาและการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด และในบางกรณี อาจต้องให้ผู้ปกครองเข้าร่วมโปรแกรมด้วย โดยโปรแกรมนี้วัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือ เพื่อทำให้เด็กและเยาวชนได้ตระหนักถึงการกระทำผิดของตนเองและ

ช่วยในการตัดสินใจไม่ให้เด็กและเยาวชนมีการกระทำผิดซ้ำ ซึ่งหากเด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมโปรแกรมให้คำปรึกษาประสบความสำเร็จ อัยการจะสั่งยุติคดี เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เด็กและเยาวชนต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ลดการตีตรา และป้องกันพฤติกรรมกระทำความผิดซ้ำในอนาคต

1.5 พ่อแม่หรือผู้ปกครองสามารถร้องขอให้หน่วยงานของรัฐจัดโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูให้แก่เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด หากผู้ปกครองเล็งเห็นว่าเด็กและเยาวชนในปกครองของตนมีพฤติกรรมที่ไม่ยอมเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ผู้ปกครอง โดยที่เด็กและเยาวชนดังกล่าวไม่จำเป็นต้องมีพฤติกรรมกระทำความผิด หากแต่พฤติกรรมของเด็กและเยาวชนสร้างปัญหาให้แก่ครอบครัว ควรให้พ่อแม่หรือผู้ปกครองสามารถร้องขอให้หน่วยงานของรัฐที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนช่วยหาวิธีการหรือโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูที่เหมาะสม เพื่อเป็นการป้องกันมิให้เด็กหรือเยาวชนนั้นกระทำความผิด

1.6 การจัดกิจกรรมเชิงรุกให้แก่เด็กและเยาวชนเพื่อป้องกันแก้ไขพฤติกรรมกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน รัฐควรทำกิจกรรมเชิงรุก โดยเข้าไปให้ความรู้เกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชน รัฐบาลควรให้ความรู้แก่เด็กและเยาวชน เช่น จิตวิทยาในการดูแลวัยรุ่น การให้ความรู้ทางกฎหมายว่าหากเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด สิ่งที่ต้องได้รับคืออะไร เป็นการป้องปรามมิให้คิดกระทำความผิด

2. การหันเหคดีเด็กและเยาวชนขณะอยู่ในกระบวนการยุติธรรม

สำหรับแนวทางการหันเหคดีเด็กและเยาวชนขณะอยู่ในกระบวนการยุติธรรม ประกอบด้วย

2.1 ควรนำมาตรา 63 ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 กลับมาใช้ดังเดิม เนื่องจากมีประโยชน์ต่อเด็กหรือเยาวชนเป็นอย่างยิ่ง เป็นการหันเหคดีออกจากกระบวนการยุติธรรมที่ไม่จำเป็นต้องให้เด็กหรือเยาวชนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม โดยให้อำนาจผู้อำนวยการสถานพินิจซึ่งมีความใกล้ชิดกับเด็กหรือเยาวชนและทราบประวัติเป็นอย่างดีเป็นผู้ทำความเข้าใจ เด็กหรือเยาวชนไม่มีประวัติติดตัว ไม่ถูกตีตราว่าเคยเข้าสู่ระบบการพิจารณาคดีของศาลมาก่อน จึงควรนำมาตรา 63 ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 กลับมาใช้ดังเดิม

2.2 ควรจัดให้มีการประกันตัวที่มีกระบวนการในการจำแนกเด็กและเยาวชนที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้การประกันตัวเป็นแนวทางในการให้โอกาสแก่เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดโดยพลั้งพลาดโดยมีกระบวนการในการสืบเสาะหรือการจำแนกเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด เพื่อให้เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดได้เข้าสู่กระบวนการในการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูที่มีความเหมาะสม

การให้ประกันตัวเด็กและเยาวชนในชั้นศาล อาจทำให้เด็กและเยาวชนที่ได้รับการประกันตัวไม่มารายงานตัวต่อสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการตามแผนฟื้นฟูในมาตรา 86 ดังนั้น ในการให้ประกันในชั้นศาลนั้น ควรมีมาตรการพิเศษบางประการเพื่อเป็นหลักประกันที่ทำให้แน่ใจได้ว่า เด็กหรือเยาวชนที่ได้รับการประกันตัวในชั้นศาลนั้นจะมาศาลตามกำหนดทุกครั้ง เช่น อาจให้ใช้อุปกรณ์ควบคุมตัวอิเล็กทรอนิกส์ในระหว่างประกัน เป็นต้น หรือกำหนดให้เด็ก

หรือเยาวชนที่ได้รับการประกันตัวเข้าโปรแกรมต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับสภาพความผิด ครอบครัว และตัวเด็ก หรือเยาวชนเอง เช่น โปรแกรมให้คำปรึกษา

1.3 ควรมีการแก้ไขมาตรา 86 โดยข้อกำหนดในมาตรา 86 ให้อำนาจผู้อำนวยการสถาน พินิจพิจารณาจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้เด็กหรือเยาวชนปฏิบัติหากเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นอาจกลับ ตนเป็นคนดีได้โดยไม่ต้องฟ้อง แต่อย่างไรก็ตาม มาตรา 86 ยังมีกำหนดว่า การจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เสียหายและเด็กหรือเยาวชนด้วย การกฎหมายบัญญัติว่า “ต้องได้รับความ ยินยอมจากผู้เสียหาย” จัดว่าเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเป็นอย่างยิ่ง เพราะใน ความรู้สึกของผู้เสียหายนั้น ย่อมต้องการให้ผู้กระทำผิดชดใช้ให้สาสมกับความผิดที่ได้กระทำลงไป จึงเป็น การยากที่ผู้เสียหายจะยินยอมในคดีที่มีความร้ายแรง จึงควรกำหนดประเภทของคดีที่ต้องได้รับความ ยินยอมจากผู้เสียหาย มิใช่กำหนดด้วยจำนวนปีของโทษจำคุก เพราะคดีที่โทษจำคุกไม่เกิน 5 ปีนั้น ส่วน ใหญ่ไม่ใช่คดีที่มีความร้ายแรงมากนัก

1.4 ควรกำหนดให้เด็กหรือเยาวชนที่เข้ารับการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูของหน่วยงานหนึ่งแล้ว ไม่ ต้องเข้ารับการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูของอีกหน่วยงานหนึ่งอีก ในบางครั้งที่เด็กและเยาวชนจะต้องเข้ารับการ บำบัดแก้ไขฟื้นฟูจากทั้งจากกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนและจากศาลเยาวชนและครอบครัว ทำ ให้เกิดปัญหาเรื่องความซ้ำซ้อนในการจัดทำแผนบำบัดแก้ไขฟื้นฟู จึงควรกำหนดให้เด็กหรือเยาวชนที่เข้าสู่ การบำบัดแก้ไขฟื้นฟูของหน่วยงานหนึ่งแล้ว ไม่ต้องเข้ารับการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูของอีกหน่วยงานหนึ่งซ้ำอีก เพราะการที่กระทำซ้ำซ้อนเช่นนี้ ก่อให้เกิดผลเสียมากกว่าผลดี โดยทำให้รัฐต้องมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น อีกทั้ง ทำให้เกิดผลกระทบทางด้านจิตใจของเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิด

3.การหันเหคดีเด็กและเยาวชนหลังมีคำพิพากษา

สำหรับแนวทางการหันเหคดีเด็กและเยาวชนหลังมีคำพิพากษา ประกอบด้วย

3.1 ควรจัดให้มีหน่วยงานของรัฐหรือภาคเอกชนที่เป็นอาสาสมัครเข้ามาช่วยเหลือดูแล หลังจากที่ได้เด็กและเยาวชนนั้นผ่านการแก้ไขฟื้นฟูแล้ว เพื่อช่วยให้เด็กหรือเยาวชนนั้นไม่กลับไปกระทำผิดซ้ำ อีก เช่น การเปิดโอกาสให้เด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดเข้าทำงานในภาคเอกชนหรือภาครัฐ การจัดตั้ง หน่วยงานของรัฐที่ไม่ใช้กรมคุมประพฤติเพียงหน่วยงานเดียวคอยดูแลอย่างใกล้ชิด เป็นต้น

3.2 รัฐควรจัดหาสถานที่อื่นที่เหมาะสมและมีผู้เชี่ยวชาญด้านเด็กและเยาวชนเพื่อดูแลเด็ก และเยาวชนเพิ่มเติมจากกรมพินิจฯ กรณีที่ศาลมีคำพิพากษาแล้ว ศาลสามารถพิพากษาให้เด็กหรือ เยาวชนเข้ารับบริการฝึกอบรมในสถานที่อื่นที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายและตามที่ศาลเห็นสมควรได้ ปรากฏ ตามมาตรา 58 แต่ในความเป็นจริง ประเทศไทยยังไม่มีสถานที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ จึงใช้วิธีส่งให้ กรมพินิจฯ แพบทุกคดีทำให้ประสบปัญหาการดูแลที่ไม่ทั่วถึง การหันเหคดีเด็กและเยาวชนออกจาก กระบวนการยุติธรรมนั้น เมื่อศาลมีคำพิพากษาแล้ว หากให้เด็กหรือเยาวชนนั้นกลับคืนสู่สภาพแวดล้อม เดิม ๆ เด็กหรือเยาวชนนั้นอาจหวนกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก ทำให้การแก้ไขฟื้นฟูที่ผ่านมาไม่ประสบ ผลสำเร็จ ดังนั้น รัฐควรจัดหาสถานที่อื่นที่เหมาะสมและมีผู้เชี่ยวชาญด้านเด็กและเยาวชนคอยดูแล

นอกเหนือไปจากกรณีอื่นๆ จะทำให้ช่วยแบ่งเบาภาระจากกรณีอื่นๆ ไปได้มาก เด็กหรือเยาวชนนั้นก็จะได้รับการดูแลอย่างทั่วถึง สามารถทำการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและทัศนคติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.3 ควรจัดตั้งศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนให้ครอบคลุมทุกจังหวัด เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้มีโอกาสฝึกอาชีพเพื่อนำไปประกอบอาชีพหลังพ้นโทษ และไม่ต้องอยู่ห่างไกลจากครอบครัว ทำให้ครอบครัวสามารถเข้าเยี่ยมได้อย่างใกล้ชิดและบ่อยครั้ง เป็นการสร้างกำลังใจให้แก่เด็กหรือเยาวชนนั้น ในการที่จะกลับตัวเป็นคนดี นอกจากนี้ ควรกำหนดให้เด็กหรือเยาวชนที่ผ่านการอบรมจากศูนย์ฝึกและอบรมแล้ว แม้จะยังมีอัตราโทษเหลืออยู่ หากผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรมเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นสามารถกลับตัวเป็นคนดีได้แล้ว และทำข้อเสนอไปยังศาล ศาลควรพิจารณาอนุญาตให้กลับสู่ครอบครัวได้ ไม่ควรนำกลับไปอยู่ในสถานพินิจอีกจนกว่าจะพ้นโทษ เพราะการถูกส่งตัวไปควบคุมต่ออีกอาจทำให้เด็กหรือเยาวชนนั้นหวนกลับไปยังสถานที่ที่อาจทำให้ความคิด ทัศนคติ เปลี่ยนไปในทางที่แย่งได้ ขาดการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับครอบครัว ซึ่งผิดวัตถุประสงค์ในการแก้ไขฟื้นฟูและการหันเหคดีหลังมีคำพิพากษา

3.4 การสร้างครอบครัวเข้มแข็ง โดยขอความร่วมมือจากองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น จัดกิจกรรมสานสัมพันธ์ในครอบครัว จัดอบรมผู้ปกครองที่มีแนวโน้มว่าจะเป็นตัวอย่างที่ไม่ดีแก่บุตรหลาน หรือสร้างโปรแกรมที่ก่อตั้งขึ้นมาเพื่อเติมเต็มให้แก่เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดอันเนื่องมาจากความบกพร่องของสถาบันครอบครัว โดยมุ่งเน้นให้ครอบครัวเป็นต้นแบบที่ดีให้แก่เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด อาจมีอาสาสมัครคุมประพฤติเข้ามาช่วยดูแลเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในระหว่างการถูกคุมประพฤติ

3.5 การเปลี่ยนโทษและการใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน ตามมาตรา 142 และ มาตรา 144 ให้สามารถนำมาใช้ได้อย่างมีความเหมาะสมมากขึ้น ในการเปลี่ยนโทษและการใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน เป็นวิธีการที่นำมาใช้หลังมีคำพิพากษา ตามมาตรา 142 และ มาตรา 144 โดยในมาตรา 142 นั้น การใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนแทนการลงโทษอาญาหรือวิธีการเพื่อความปลอดภัย ยังไม่เหมาะสมกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดทุกประเภท โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ไม่เหมาะสมต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดติดนิสัย มีพฤติกรรมรุนแรง จึงควรกำหนดมาตรการเพิ่มเติมในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดที่มีพฤติกรรมรุนแรงให้เกิดความเกรงกลัวและไม่ต้องการกระทำผิดซ้ำ และการหันเหคดีเด็กและเยาวชนตามมาตรา 144 พบว่าประสบปัญหาไม่มีข้อจำกัดต่อการรอการลงโทษให้แก่เด็กและเยาวชนตามมาตรา 144 อันส่งผลทำให้เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดที่มีพฤติกรรมรุนแรงไม่เกรงกลัวกฎหมายและมีการกระทำผิดซ้ำ จึงควรใช้วิธีการรอการกำหนดโทษหรือการรอการลงโทษเหมือนกับวิธีที่ใช้ในกรณีผู้ใหญ่กระทำผิด

3.6 การนำบันทึกข้อมูล “รายงานข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน” เพื่อประกอบการพิจารณาในการลดโทษให้แก่เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด และให้สหวิชาชีพร่วมพิจารณาในการลดโทษให้แก่เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ภายหลังจากที่เด็กและเยาวชนได้ต้องคำพิพากษาให้ควบคุมตัวที่ศูนย์ฝึกและอบรมเป็นระยะเวลาหนึ่ง ทางศูนย์ฝึกและอบรมได้เสนอไปยังผู้พิพากษาเพื่อพิจารณาลดโทษเปลี่ยนแปลงคำพิพากษาให้แก่เด็กและเยาวชน ซึ่งควรมีการนำการนำบันทึกข้อมูล “รายงานข้อเท็จจริง

เกี่ยวกับเด็กและเยาวชน” เพื่อประกอบการพิจารณาในการลดโทษให้แก่เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด โดยควรให้สหวิชาชีพได้อ่าน ควบคู่กับผู้พิพากษาและอัยการ เพื่อจะได้ทราบประวัติของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดอย่างละเอียด อันจะนำไปสู่การกำหนดมาตรการสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม โดยควรให้สหวิชาชีพพร้อมกับกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน หรือ อัยการและผู้พิพากษาในการร่วมกันพิจารณาในการลดโทษให้แก่เด็กและเยาวชนที่ต้องโทษมาเป็นระยะเวลาหนึ่ง

3.7 การเปลี่ยนแปลงคำพิพากษายหลังจากการถูกควบคุมตัวมาเป็นระยะเวลาหนึ่ง ปัจจุบันกระบวนการยุติธรรมประสบปัญหาการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนในการหันเหคดีเด็กและเยาวชนออกจากกระบวนการยุติธรรมก่อนพ้นโทษตามมาตรา 59 ปัญหาไม่สามารถลดวันฝึกอบรมและพักการฝึกอบรมสำหรับเด็กและเยาวชนที่ได้รับการฝึกอบรมมาแล้วไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง เนื่องจากศาลยังคงให้ฝึกอบรมจนกระทั่งครบกำหนด และการปฏิบัติตามมาตรา 62 เด็กและเยาวชนที่เข้ารับการฝึกอบรมในสถานที่ที่กำหนด รวมทั้งได้ผ่านหลักสูตรการฝึกอบรมตามระเบียบที่กำหนด และได้แสดงให้เห็นว่าสมควรได้รับการแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำพิพากษาหรือคำสั่งเกี่ยวกับการลงโทษ ให้เสนอต่อศาลเพื่อเปลี่ยนแปลงคำพิพากษาหรือคำสั่งเกี่ยวกับการลงโทษ แต่ปัญหาในทางปฏิบัติคือ ศาลไม่ได้เปลี่ยนแปลงคำพิพากษาหรือกำหนดโทษ รวมทั้งการใช้ดุลพินิจของศาลที่ขาดมาตรฐานเดียวกัน เนื่องจากคำพิพากษาที่มีความรุนแรง อาทิ การควบคุมตัวในศูนย์ฝึกและอบรมเป็นระยะเวลานานจนอายุ 24 ปี และภายหลังจากนั้นยังคงต้องโทษจำคุก แม้เด็กและเยาวชนจะแสดงให้เห็นว่ามีความประพฤติดี และผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรมได้เสนอให้มีการเปลี่ยนแปลงคำพิพากษา หากแต่ศาลยังคงยืนยันตามคำพิพากษาเดิม ขัดต่อเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ต้องการคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชน

ดังนั้น เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนที่ได้รับคำพิพากษาให้ควบคุมตัว การเข้ารับการฝึกอบรมในสถานที่และระยะเวลาที่กำหนด ควรมีมาตรการในการเปลี่ยนแปลงคำพิพากษาให้แก่เด็กและเยาวชนที่มีความประพฤติดีดังกล่าว และมาตรการในการเปลี่ยนแปลงคำพิพากษายหลังจากการถูกควบคุมตัวมาเป็นระยะเวลาหนึ่ง ควรดำเนินงานในรูปแบบของคณะกรรมการพิจารณาเปลี่ยนแปลงคำพิพากษาให้แก่เด็กและเยาวชนที่มีความประพฤติดี อันเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงการให้ความคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนได้อย่างแท้จริง เพราะเป็นการให้ความคุ้มครองสิทธิภายหลังต้องคำพิพากษาให้แก่เด็กและเยาวชน

ข้อเสนอแนะของการศึกษา

ข้อเสนอแนะของการศึกษาประกอบด้วย การปรับแก้กฎหมายให้ยืดหยุ่นและเอื้อต่อการปฏิบัติงานขององค์กรในกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนได้แก่ มาตรา 35 มาตรา 40 มาตรา 66 มาตรา 72 และมาตรา 73 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนร่วมกับสหวิชาชีพ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ และมาตรา 134/2) การกำหนดค่าตอบแทน

ให้แก่ที่ปรึกษากฎหมายการจัดทำแผนการบำบัดแก้ไขฟื้นฟู (มาตรา 86) นอกจากนี้ควรมีการอบรมให้ความรู้แก่ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับคดีเด็กและเยาวชนให้มีความเข้าใจต่อเจตนารมณ์ของกฎหมายตรงกัน มีมาตรฐานเดียวกันในการปฏิบัติงานและมีความเป็นเอกภาพในการปฏิบัติงานร่วมกันการมีหน่วยงานกลางหรือหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการให้คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้ปฏิบัติงานที่ประสบปัญหาในการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 การสร้างระบบการจำแนกเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดการกำหนดวิธีปฏิบัติที่เหมาะสมกับพฤติกรรม การกระทำผิดของเด็กและเยาวชน การให้คุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนผู้กระทำผิดในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมการเพิ่มงบประมาณหรือบุคลากรในการปฏิบัติงานให้มีความเพียงพอต่อคดีเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะการจัดหาที่ปรึกษาทางกฎหมายให้มีจำนวนเพียงพอต่อคดีเด็กและเยาวชน การกำหนดค่าตอบแทนให้แก่ที่ปรึกษากฎหมายและสหวิชาชีพ การมีหน่วยงานรองรับภายหลังคำพิพากษา หรือหน่วยงานรองรับในการจัดทำแผนการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูนอกจากนี้ควรให้อำนาจตุลาการและอำนาจบริหารแยกจากกันอย่างชัดเจนกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนควรมีกฎหมายเฉพาะในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด และปรับแก้สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นต้นเหตุของการกระทำผิดได้แก่ ครอบครัว สถาบันการศึกษา สื่อ การแก้ปัญหาอบายมุข

แนวทางการหันเหคดีเด็กและเยาวชนออกจากกระบวนการยุติธรรมประกอบด้วย การหันเหคดีเด็กและเยาวชนก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมซึ่งควรมีกระบวนการจำแนกก่อนที่จะเข้าสู่กระบวนการหันเหคดี ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดควรนำระบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาใช้ การจัดโปรแกรมการฝึกอบรมสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด พ่อแม่หรือผู้ปกครองสามารถร้องขอให้หน่วยงานของรัฐจัดโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูให้แก่เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดการจัดกิจกรรมเชิงรุกให้แก่เด็กและเยาวชนเพื่อป้องกันแก้ไขพฤติกรรมและการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน

การหันเหคดีเด็กและเยาวชนขณะอยู่ในกระบวนการยุติธรรมควรนำมาตรา 63 ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 กลับมาใช้ดังเดิมควรจัดให้มีการประกันตัวที่มีกระบวนการในการจำแนกที่มีประสิทธิภาพ ควรมีการแก้ไขมาตรา 86 ควรกำหนดให้เด็กหรือเยาวชนที่เข้าสู่การบำบัดแก้ไขฟื้นฟูของหน่วยงานหนึ่งแล้ว ไม่ต้องเข้ารับการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูของอีกหน่วยงานหนึ่งอีกจัดหางบประมาณและบุคลากรให้เพียงพอในการดำเนินงานตามแผนการบำบัดแก้ไขฟื้นฟู

การหันเหคดีเด็กและเยาวชนหลังมีคำพิพากษาควรจัดให้มีหน่วยงานของรัฐหรือภาคเอกชนเข้ามาช่วยเหลือดูแลหลังจากที่เด็กและเยาวชนนั้นผ่านการแก้ไขฟื้นฟูแล้วรัฐควรจัดหาสถานที่อื่นที่เหมาะสมและมีผู้เชี่ยวชาญด้านเด็กและเยาวชนเพื่อดูแลเด็กและเยาวชนเพิ่มเติมจากกรมพินิจควรจัดตั้งศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนให้ครอบคลุมทุกจังหวัดการสร้างครอบครัวเข้มแข็ง การเปลี่ยนโทษและการใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน ตามมาตรา 142 และ มาตรา 144 ให้สามารถนำมาใช้ได้อย่างมีความเหมาะสมมากขึ้นการนำบันทึกข้อมูล “รายงานข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน” เพื่อประกอบการ

พิจารณาในการลดโทษให้แก่เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด และให้สหวิชาชีพร่วมพิจารณาในการลดโทษ
ให้แก่เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดและการเปลี่ยนแปลงคำพิพากษายหลังจากที่เด็กและเยาวชนผ่านการ
ถูกควบคุมตัวมาเป็นระยะเวลาหนึ่งและได้แสดงให้เห็นว่ามีความประพฤติดีสามารถกลับตัวเป็นคนดีได้

Reference

- Annop Choobumrung. 1984. *Thid sa dee ad ya wittaya*. [Criminology theory]. Bangkok: Odean Store. (in Thai).
- Court of Justice. 2012. *Satiti dak lhe yaowachon kratumphit pho.sho.2554*. [Statistic of juvenile delinquency B.E.2554]. (in Thai).
- David J. Smith. 2005. The effectiveness of the juvenile justice system.
http://sydney.edu.au/education_social_work/professional_learningresources/papers/SmithD_05_ChildrenRisk%26Crime.pdf (Accessed on February 2, 2015)
- Harvell, Samantha Ashley Sydnor. 2008. A developmental assessment of procedural justice: Does process matter to juvenile detainees?. <http://gradworks.umi.com/33/39/3339905.html>. (Accessed on April 24, 2015)
- Jeffery A. Butt, et al. 2005. Delay in youth justice. www.google.co.th (Accessed on April 24, 2011)
- Mark W, Lipsey, et al,. 2010. Improving the effectiveness of juvenile justice politics and programs: A new perspective on evidence-based practice. n.d.
<http://www.google.co.th/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCEQFjAA&url=http%3A%2F%2Fcjrr.georgetown.edu%2Fpdfs%2Febp%2Febppaper.pdf&ei=VAbPVNz4L8G7mAWvzYGIAG&usg=AFQjCNGRjIfTPqHJx7wOrOA2pZebJ8VHrw> (Accessed on February 2, 2015)
- Nathee Chitsawang. 1998. *Lak thanthwithya*. [Penology]. Bangkok: Printing of Corrections. (in Thai)
- . 2003. *Program karn kaekai furnfu poo kradham pit*. [Offender treatment program]. Bangkok: Watthanapong Printing. (in Thai).
- Piyaporn Tunneekul. 2012. *Punha karndum Phrarachabanyati sarn yeawachon lae khrobkhray lae vatee pitjarana kadee yeawachon lae khrobkhray porsor 2553. ma chai naichan sobsuan suaksakorane chapa changwat Nakornphathom*. [Practical problem of the Act Instituting the Juvenile and Family Courts and the Juvenile and Family Procedures of B.E 2553 in the unquiry level: a study in Nakhon Pathom Province]. Nakhon Pathom: Nakhon Pathom Rajabhat University. (in Thai)
- Somchai Teekauttamakorn. 2011. *Phrarachabanyati sarn yeawachon lae khrobkhray lae vatee*

pitjarana kadee yeawachon lae khrobkhray por.sho. 2553. [The Juvenile and Family Courts and the Juvenile and Family Procedures of B.E 2553] (in Thai).

Sumonthip Chitsawang. 2012. *Krabuankarn dumnuankarn pongkunprabpram lha dumnuankarnsuebsuan suabsuan lha dumnuankhadee khong tumruad kheakub khadee deklhayaowachon.* [Process of police crime prevention, suppression, investigation and prosecute of juvenile delinquency]. Bangkok: The Thailand Research Fund (TRF). (in Thai)

Sumonthip Chitsawang and Piyaporn Tunneekul. 2013. *Krabuankarn yutitum deklhayaowachon nai prachakhom Asean.* [The Juvenile Justice System of ASEAN Economics Community] Bangkok: Department of Juvenile Observation and Protection. (in Thai)

The United Nations Children 's Fund (UNICEF). 2009. The development of juvenile justice systems in Eastern Europe and Central Asia lessons from Albania.

http://www.unicef.org/ceecis/UNICEF_JJSynthesis08.pdf (Accessed on April 24, 2011)